

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2006-3-16 (Soruşturma)

Karar Sayısı : **07-28/256-89**

Karar Tarihi : 28.3.2007

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10 **Başkan** : Tuncay SONGÖR (İkinci Başkan)
Üyeler : Rifki ÜNAL, Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI, M. Sıraç
ASLAN, Süreyya ÇAKIN, Mehmet Akif ERSİN

B. RAPORTÖRLER: Aydın ÇELEN, Pelin ERDOĞAN

C. ŞİKAYET EDEN : - Reşit DOĞAN

Doğan Kuyumculuk Pamukçu Pazarı No: 33 Şanlıurfa

20 Temsilcisi: Av. Ömer KARAKUŞ
Hamidiye Mah. Bahadır Sok. Çekilmez Apt. No: 7
Şanlıurfa

D. HAKKINDA SORUŞTURMA YAPILAN:

- Şanlıurfa Kuyumcular Odası
Oniki Eylül Cad. Kutbettin Sok. No: 13 Şanlıurfa

30 Temsilcisi: Av. Mehmet Burak ÖZGELİŞ
Tekel Cad. 4. Sok. Çankaya Apt. Kat: 3 No: 4 Şanlıurfa

E. DOSYA KONUSU: Şanlıurfa Kuyumcular Odası'nın belirlediği altın satış fiyatlarına uymayan Reşit DOĞAN'ın faaliyetlerinin Oda tarafından zorlaştırıldığı iddiası.

40 **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Reşit DOĞAN'ın temsilcisi Av. Ömer KARAKUŞ, Şanlıurfa'da kuyumculuk sektöründe faaliyet gösteren müvekkilinin serbest piyasa ekonomisinin gereklerine göre ticaret yaptığını, Şanlıurfa Kuyumcular Odası'nın altın satışında Oda kararlarına uymadığı ve bütün esnafın altını aynı fiyattan satması gerektiği gerekçesiyle harcının kesileceğini bildirdiğini, ayrıca durumu tüm üyelere tebliğ ettiğini iddia etmiştir.

G. DOSYA EVRELERİ

Rekabet Kurumu kayıtlarına 24.2.2006 tarih ve 1150 sayı ile giren şikayet dilekçesinde Reşit DOĞAN'ın temsilcisi Av. Ömer KARAKUŞ, Oda'nın tüm esnafın aynı fiyat üzerinden alım satım yapması gerektiği yönündeki kararının 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'a aykırı olduğundan hareketle, fiyat tespiti uygulamasına son verilmesini talep etmiştir.

50 Diğer yandan, Kurum kayıtlarına 27.2.2006 tarih ve 1170 sayı ile giren Şanlıurfa Kuyumcular Odası Başkanı Nihat İŞÇİ imzalı dilekçede, Oda'nın kuruluş tarihi olan 1985 yılından bu yana gerek genel kurul, gerekse yönetim kurulu kararlarına göre sabit fiyat uygulandığı, İstanbul Borsası'ndan foreks sistemi ile temin edilen altın fiyatları alınarak SMS ile 22 ayar altın ve Cumhuriyet altını fiyatlarının üyelere bildirildiği, tüketiciyi korumak için sabit fiyat uygulaması yapıldığı belirtilerek, uygulamanın 4054 sayılı Kanun açısından değerlendirilmesi istenmiştir.

60 Başvuru dilekçesi üzerine 17.3.2006 tarih ve 2006-3-16/İİ-06-AÇ sayılı İlk İnceleme Raporu hazırlanmıştır.

Söz konusu İlk İnceleme Raporu'nun Kurul'da görüşülmesi sonucunda alınan 23.3.2006 tarih ve 06-20/260-M sayılı Kurul Kararı ile; konuya ilişkin olarak 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ihlal edilip edilmediğinin tespiti için, Şanlıurfa Kuyumcular Odası hakkında aynı Kanun'un 40. maddesinin birinci fıkrası gereğince soruşturma yapılmasına karar verilmiştir.

70 31.3.2006 tarihinde, Kanun'un 43. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca tarafa soruşturma açıldığına dair bildirimde bulunularak 30 gün içinde ilk yazılı savunmasını göndermesi istenmiştir. Oda'nın ilk yazılı savunması süresi içinde Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.

Kurul, 7.9.2006 tarih ve 06-61/844-M sayılı Kararı ile; yürütülmekte olan soruşturmanın 23.9.2006 tarihinde sona eren süresinin, 4054 sayılı Kanun'un 43. maddesinin birinci fıkrası çerçevesinde 23.9.2006 tarihinden itibaren 2 ay uzatılmasına karar vermiştir.

80 Soruşturma sonucunda hazırlanan 22.11.2006 tarih ve SR/06-24 sayılı Soruşturma Raporu Kanun'un 45. maddesinin birinci fıkrası uyarınca Başkanlıkça tüm Kurul Üyeleri ile ilgili tarafa tebliğ olunmuş ve aynı maddenin ikinci fıkrası gereğince taraftan 30 gün içinde yazılı savunmasını göndermesi istenmiştir. Oda'nın ikinci yazılı savunması yasal süresi içinde Kurum'a intikal etmiştir.

Soruşturma Heyeti'nin hazırladığı 5.1.2007 tarihli "Ek Yazılı Görüş", Kanun'un 45. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, 8.1.2007 tarihinde tüm Kurul Üyeleri ve tarafa tebliğ edilmiştir. Tarafın ek görüşe karşı cevabı yasal süresi içinde Rekabet Kurumu'na intikal etmiştir.

90 Rekabet Kurulu'nun 8.3.2007 tarih ve 07-19 sayılı toplantısında, yürütülen soruşturma ile ilgili olarak 28.3.2007 tarihinde sözlü savunma toplantısı yapılmasına karar verilmiş ve sözlü savunma toplantısı davetiyeleri, Kanun'un 46. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca ilgililere gönderilmiştir.

28.3.2007 tarihinde sözlü savunma toplantısı yapılmıştır.

Rekabet Kurulu 28.3.2007 tarihinde 07-28/256-89 sayılı nihai kararını vermiştir.

100 **H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ:** İlgili Rapor'da;

1- Şanlıurfa Kuyumcular Odası'nın altın satış fiyatlarını pazar dışında belirleme, belirlenen fiyatlara uymayan üyelerin faaliyetlerini zorlaştırma ve kuyumcuların Cumartesi günleri dükkanlarını kapatmaları yönünde karar alarak mal arzını kontrol etme eylemlerinin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesinde yasaklanan eylemlerden sırasıyla "Mal veya hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kar gibi her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi" şeklindeki (a) bendi, "rakip teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaştırılması, kısıtlanması veya piyasada faaliyet gösteren teşebbüslerin boykot ya da diğer davranışlarla piyasa dışına çıkartılması yahut piyasaya yeni gireceklerin engellenmesi" şeklindeki (d) bendi ve "mal veya hizmetin arz ya da talep miktarının kontrolü veya bunların piyasa dışında belirlenmesi" şeklindeki (c) bendi ile uyum gösterdiği sabit görülerek, Kanun'un 4. maddesini ihlal ettiği;

2- Ayrıca 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesindeki koşullar sağlanmadığından bu ihlaller bakımından mevcut haliyle muafiyet verilmesinin mümkün olmadığı;

3- Ancak yukarıda sayılan ihlallerden sadece altın alış ve satış fiyatının belirlenmesi ihlali bakımından, Şanlıurfa Kuyumcular Odası tarafından açıklanan fiyatların tavsiye veya maksimum niteliğinde olması halinde, Kanun'un 5. maddesindeki koşulları sağlayabileceğinden muafiyetten yararlanılabileceği;

4- Şanlıurfa Kuyumcular Odası'nın 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin ikinci fıkrası gereğince para cezası ile cezalandırılmaları gerektiği; para cezasının tespitinde altın alış ve satış fiyatının belirlenmesine yönelik olarak etkin bir sistem kurulmuş olmasının, belirlenen fiyatlara uymayan üyeye çeşitli yaptırımlar uygulanmasının, fiyat belirleme eylemine uzunca bir süredir devam ediliyor olmasının ağırlaştırıcı unsur olarak; Şanlıurfa Kuyumcular Odası'nın sabit fiyat uygulamasının yasal sakıncası olup olmadığını gerek Şanlıurfa Esnaf ve Sanatkarları Odaları Birliği'ne gerekse Rekabet Kurumu'na danışmasının ve soruşturma açılması sonrasında sabit fiyat uygulamasına son verilmesinin hafifletici unsur olarak göz önünde bulundurulabileceği

ifade edilmektedir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

Soruşturmaya taraf olan Oda üyelerinin kuyumculuk sektöründe faaliyet gösterdikleri dikkate alınarak ilgili ürün pazarı, "*kuyumculuk pazarı*" olarak belirlenmiştir.

I.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

Teşebbüslerin faaliyet gösterdikleri alanın rekabet koşullarının yeterli derecede homojen ve özellikle komşu bölgelerden hissedilir derecede farklı

150 olması, ilgili coğrafi pazarın tespitinde büyük bir önem taşımakta ve belirleyici olmaktadır.

Soruşturmaya taraf olan Oda üyesi kuyumcular satışa sundukları altını genellikle Şanlıurfa dışından temin etmelerine rağmen, bu ürünleri Şanlıurfa'daki müşterilere satmaktadırlar. Bu nedenle, "Şanlıurfa ili sınırları" ilgili coğrafi pazar olarak belirlenmiştir.

I.2. Haklarında Soruşturma Yürütülen Taraf

I.2.1. Şanlıurfa Kuyumcular Odası

160

1973 yılında kurulan ve merkezi Oniki Eylül Cad. Kutbettin Sok. No: 13 ŞANLIURFA olan Oda'ya, Şanlıurfa'da faaliyet gösteren kuyumcular kayıt olmaktadır. Oda, 4 Ağustos 1964 tarihinde yürürlüğe giren 507 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Kanunu esaslarıyla kurulmuştur. Esnaflık yapanların sicil işlemlerine 1984 yılı itibarıyla başlanmıştır. 1991 yılında çıkarılan ve 507 sayılı Kanun'da değişiklik yapan 3308 sayılı Kanun'a göre kanun kapsamına alınan mesleklerle ilgili olarak Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu ve tüm alt teşkilatı kurularak görev ve yetkileri düzenlenmiştir.

170

7.6.2005 tarihinde kabul edilen 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Kanunu 507 sayılı Kanun'u yürürlükten kaldırmıştır. 5362 sayılı Kanun'da öngörülen koşulları karşılayan eskiden kurulmuş odaların tüzel kişiliklerinin devam edeceği düzenlenmiştir. 5362 sayılı Kanun'a göre oda kurulabilmesi için üye sayısının en az 500¹ olması gerekmektedir. Esnaf ve sanatkarların Esnaf ve Sanatkarlar Sicil Müdürlüğü'nde sicil kayıtları yapılmadıkça odaya hiçbir şekilde kaydı yapılamamaktadır. Kanun kapsamındaki esnaf ve sanatkarlar, çalışmaya başladıkları tarihten itibaren durumlarını 30 gün içinde bağlı buldukları sicile tescil ve Sicil Gazetesinde ilan ettirmekle yükümlüdür.

180

17.11.2006 itibarıyla Oda'ya kayıtlı üye sayısı 316'sı aktif üye olmak üzere 554'tür².

I.3. Yapılan Tespit ve Deliller

İlk inceleme, tarafın yazılı savunmaları ve soruşturma sürecinde 4054 sayılı Kanun'un 14, 15 ve 44. maddeleri uyarınca yapılan yerinde incelemeler ve ilgililerden bilgi isteme sonucunda elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

I.3.1. Altın Alım ve Satım Fiyatının Belirlenmesine İlişkin Eylemler

190

1. 1990 ve 1991 yıllarının değerlendirildiği çalışma raporunda Oda Başkanı Mehmet Nuri KANBUR, yukarı çarşıda kurulan merkezi sistem sayesinde fiyatların anında anons edilmeye başlandığını ve fiyat ayarlaması uygulamasında %95 başarı sağlandığını ifade etmiştir.

¹ 507 sayılı Kanun uyarınca bu sayı 100 idi.

² 5362 sayılı Kanun'a göre vergi mükellefiyetini sildiren üyelere 6 ay içinde yeniden tesis ettirmeleri halinde üyeliklerine devam edebilmektedir. Pasif üyeler, sicil kaydı dondurulan üyeler anlamına gelmektedir.

2. 5-6.11.1993 tarihinde yapılan genel kurulda Oda Başkanı Mehmet Nuri KANBUR tarafından sunulan çalışma raporunda, o dönemde uygulanmakta olan fiyat birliğine ve Cumartesi günleri dükkan kapatmaya devam edileceği belirtilmiştir.

200

3. 1999 tarihinde yapılan genel kurulda Oda Başkanı Ömer BELİT tarafından sunulan çalışma raporunda, önceki yönetimin almış olduğu tek fiyat kararının uygulandığı, Oda'dan merkezi sistem ile her tarafa aynı anda hoparlör ile fiyatların belirtileceği, yönetimin fiyat birliği konusunda esnaftan büyük destek gördüğü, desteğin devam etmesi halinde "artniyetli" üyelerle fiyat konusunda mücadelenin süreceği ifade edilmiştir.

210

4. 6.1.2002 tarihli genel kurul toplantısında sunulan Oda Başkanı Mehmet Nuri KANBUROĞLU'nun çalışma raporunda, semt kuyumculuğunun artması nedeniyle fiyat denetleme imkanı ortadan kalktığından fiyatların serbest bırakılması konusunda çalışmalar yapılacağı ifade edilmiştir.

220

5. 27.2.2005 tarihli genel kurul toplantısında sunulan Oda Başkanı Mehmet Nuri KANBUROĞLU'nun 2002-2004 yıllarına ait faaliyet raporunda, kuyumcu sayısının az olması ve Oda'nın aldığı kararlara riayet edilmesi nedeniyle 1990 yılında başlatılan sabit fiyat birliğinin yaklaşık 14 yıl devam ettiği, son zamanlarda yapılan toplantılarda söz verilmesine rağmen Oda'nın belirlediği fiyatlara riayet edilmediği, kuyumcu sayısının artması nedeniyle Oda yöneticilerinin denetleme olanakları bulunmadığından yönetim kurulu olarak sabit fiyatları serbest bırakmak zorunda kaldıkları belirtilmiştir.

6. Yönetim kurulu tarafından 10.3.2005 tarih ve 172 sayı ile kuyumcu üyelerin menfaati ve çoğunluğun istemesi üzerine altın fiyatlarının sabit olmasına karar verilmiştir.

7. Yönetim kurulu tarafından 31.3.2005 tarih ve 177 sayı ile esnafın menfaati için ve vatandaşın aldanmaması için sabit fiyat uygulamasına geçilmesine karar verilmiştir.

230

8. 9.10.2005 tarihinde yapılan genel kurulda görüşülmek üzere üyelerden fiyat birliği uygulaması hakkında imza toplanmış, 125 üye uygulanması yönünde oy kullanırken, 65 üye uygulamayı kabul etmemiştir.

240

9. Şikayetçi Reşit DOĞAN, Oda'ya gönderdiği 17.11.2005 tarihli yazıda Oda kaydının silinmesini talep etmiş ve 14.11.2005 tarihinden itibaren alınan kararlara uymayacağını bildirmiştir. Yazıda ayrıca, Ramazan Bayramında Oda başkanı ve diğer bazı üyelerin dükkanları açık olduğu halde başkanın şikayetçinin dükkanını kapatmaya çalıştığına, Oda'nın sabit fiyat uyguladığına, Kuyumcular Çarşısı'nda düşük fiyat uygulayanlara ceza yazılmazken merkeze uzak semtlerde düşük fiyatla satış yapan üyelere ceza yazıldığına yönelik iddialarda bulunulmuştur.

10. 2.1.2006 tarihli cevap yazısında Oda Başkanı Nihat İŞÇİ; Esnaf ve Sanatkarlar Kanunu uyarınca maliye ve sicil kaydı devam eden üyelerin üyelik kaydının silinmesinin mümkün olmadığını, iddiaların gerçeği yansıtmadığını,

oy çokluğu ile alınan yönetim kurulu kararlarına uyulmasını, kararlara itirazı varsa yasal yolların açık olduğunu, o tarihe kadar alınan kararlara uyulduğunu, altının dünyada değeri ve borsası bulunduğundan hareketle, bu fiyatın altında veya üstünde fiyatla satılmasının düşünülemediğini belirtmiştir.

250

11. 5.1.2006 tarihinde Oda Başkanı Nihat İŞÇİ tarafından Şanlıurfa Odalar Birliği Başkanlığı'na gönderilen yazıda, 1973 yılından beri bazı kişilerin karşı çıkmasına rağmen fiyat birliğinin devam ettiği, Oda'nın dünya borsasına bağlı olarak altın fiyatını alarak esnafa bildirdiği, bunun altında fiyat uygulanmasının mümkün olmadığı, vatandaşın mağdur olmaması için sabit fiyat uyguladıkları, üye Reşit DOĞAN'ın Oda kaydının silinmesini talep ederek alınan kararlara uymayacağını bildirdiği, bilezik üreten bu kişinin ucuza satması nedeniyle diğer 300 üyenin mağdur olduğu ve Reşit DOĞAN'ın amacının beraberlik içindeki esnafın düzenini bozmak olduğu belirtilerek, gereken işlemin yapılması talep edilmiştir.

260

12. Oda Başkanı'nın üyelere hitaben yazdığı diğer bir yazıda ise, yönetim kararlarının esnafın menfaati için olduğu ifade edilerek, radyo ve televizyon yayınlarında fiyat konusunda Oda'nın almış olduğu yönetim kurulu ve genel kurul kararlarına uymayacağını ilan eden ve uymadığı sabit görülen Reşit DOĞAN'ın harcının ikinci bir duyuruya kadar kesildiği ve yasal yoldan işlemlere başlandığı bildirilmiştir.

270

13. Oda Başkanı Nihat İŞÇİ Kurum'dan görüş isteme yazısında, Oda'nın kuruluş tarihi olan 1985 yılından bu yana gerek genel kurul, gerekse yönetim kurulu kararlarına göre sabit fiyat uygulandığını, İstanbul Borsası'ndan foreks sistemi ile temin edilen altın fiyatları alınarak SMS ile 22 ayar altın ve Cumhuriyet altını fiyatlarının üyelere bildirildiğini, tüketiciyi korumak için sabit fiyat uygulaması yapıldığını belirtmiştir.

280

14. 3.4.2006 tarihinde görüşülen Oda Başkanı Nihat İŞÇİ, fiyat birliği konusunda yaklaşık bir yıl önce karar alınmasına rağmen, üyelerin isteği üzerine 2006 yılının başından beri fiili olarak sabit fiyat uygulamasına geçildiğini, her gün dünya ve İstanbul altın borsası fiyatlarına bakarak üyelerin cep telefonlarına SMS yoluyla altın satış fiyatlarını gönderdiklerini belirtmiştir. Üyelere has (24 ayar külçe altın), bilezik (22 ayar 916 milyem), tam, yarım ve çeyrek Ata Liranın eski ve yeni tarihli satış fiyatı bildirilirken, işçilik içeren ürünlerin fiyatlarına müdahale edilmemektedir. Fiyat birliğinin amacını fiyatlar serbest bırakıldığı zaman düşük fiyatla mal satmak isteyen kuyumcunun kalitesiz ve düşük ayarlı ürünlere yönelmeleri olarak açıklayan Oda Başkanı, Türkiye'nin birçok ilinde odalar veya dernekler kanalıyla fiyat birliği sağlandığını, bu uygulamanın yasak olduğunu bilmediklerini ve Kurul'un istemesi halinde uygulamaya son verebileceklerini vurgulamıştır.

290

Harç kesmenin ne anlama geldiği sorulan Oda Başkanı, harç kesme geleneğinin çok eski dönemlere dayandığı, tellalların kuyumcuları gezerek kendisine satması için verilen altınları kuyumculara göstererek en fazla fiyatı veren kuyumcuyu altın sahibine bildirdiği, bunun karşılığında komisyon aldığı, harç kesmenin de harcı kesilen kuyumcuya tellalın uğramasının yasaklanması

300 anlamına geldiği beyanında bulunmuştur. Esnaflık kurallarına uymayan kuyumcunun harcı kesilmektedir. Tellalın son dönemdeki görevi, Oda'nın belirlediği fiyatları kuyumculara yazılı olarak dağıtmak ile sınırlandırılmıştır, ancak SMS gönderme uygulaması başladıktan sonra tellalın bu görevi de sona ermiştir.

310 Kuyumcu Reşit DOĞAN'ın televizyona verdiği reklamlarda altın satışında fiyat birliğine uymadığını ve Oda'nın bildirdiği fiyatların altında satış yaptıklarını duyurması üzerine Reşit DOĞAN'ın harcının kesildiğini ifade eden Oda Başkanı, anılan kişinin bir hafta sonra bildirilen fiyatlara uyacağını belirttiğini ve hakkında alınan harç kesme kararının kaldırıldığını eklemiştir. 20 yıl tellallık yapan Halil BIÇAK da, 3-4 yıl öncesine kadar Oda'nın belirlediği fiyatları kuyumcuları tek tek gezerek dağıttığını, belirlenen fiyattan düşüğe satan kuyumcuları kontrol ettiğini ve uyardığını, düşük fiyatla satan kuyumculara Oda'nın ceza kesebildiğini belirtmiştir.

320 **15.** 4.4.2006 tarihinde görüşülen şikayetçi Reşit DOĞAN, Şanlıurfa'da gereğinden fazla kuyumcu bulunduğunu, Oda'nın uygulamakta olduğu sabit fiyat politikasının da kuyumculuk mesleğinden anlamayan kişilerin piyasada tutunabilmelerini ve yenilerinin açılmasını sağladığını, çıraklıktan yetişmiş biri olarak bilezik ürettiğini, İstanbul'daki bağlantıları sayesinde uygun maliyetlerle İstanbul'dan altın temin edebilmesi nedeniyle fiyatların serbest bırakılması halinde daha ucuza satabileceğini belirtmiştir. Oda'nın fiyatlarına uymayacağını reklamlarda duyurması üzerine üyelere SMS yoluyla fiyatlar bildirilmesine rağmen fiyat kontrolü yapılmadığını, önceki dönemlerde kuyumcuların uyguladıkları fiyatların yakından takip edildiğini, hatta Oda'nın belirlediği fiyattan daha düşük fiyatla altın satan birçok esnafa bağış adı altında ceza kesildiğini vurgulamıştır.

330 **16.** 4.4.2006 tarihinde Oda Başkanı Nihat İŞÇİ tarafından Şanlıurfa Esnaf ve Sanatkarları Odaları Birliği Başkanlığı'na gönderilen yazıda, geçmiş dönemlerde başlanan sabit fiyat uygulamasına devam edildiği, uygulamanın yasal olarak bir sakıncası olup olmadığı sorulmuştur. Aynı tarihte Şanlıurfa Esnaf ve Sanatkarları Odaları Birliği Başkanlığı, Oda'ya gönderdiği 43 sayılı yazıda, genel kurul ve yönetim kurulu kararları ile üyeler arasındaki karışıklığı önlemek için karara bağlanan sabit fiyat uygulamasının yasal açıdan bir sakıncasının olmadığını belirtmiştir.

340 **17.** 6.4.2006 tarihli görüşmede Şanlıurfa Esnaf ve Sanatkarları Birliği Genel Sekreteri M. Şefik BAKAY, Oda'nın kendilerine yazı göndererek fiyat birliğinin yasal olarak bir sakıncası olup olmadığını sorduğunu, Birlik olarak genel kurulun bu yönde aldığı kararı göz önünde bulundurarak bu tür bir uygulamada herhangi bir yasal sakınca olmadığını bildirdiklerini, ancak rekabet hukuku bakımından bu uygulamanın ihlal olduğunu bilmediklerini ifade etmiştir.

18. Yerinde incelemelerde Raportörlerce 25 kuyumcuyla görüşülmüş, Oda tarafından altın alış ve satış fiyatlarının SMS olarak cep telefonlarına gönderildiği, Oda'nın belirlediği fiyatın altında altın satan kuyumculara ceza verildiği beyan edilmiştir. Fiyatların serbest bırakılması halinde bazı

kuyumcuların fiyatları indirebilmek için sahte ürüne yönelebildikleri ya da düşük ayarlı altın satabildikleri belirtilmiştir.

I.3.2. Rakiplerin Faaliyetlerinin Zorlaştırılmasına İlişkin Eylemler

350

1. 5.1.2006 tarihinde Oda Başkanı Nihat İŞÇİ tarafından Şanlıurfa Odalar Birliği Başkanlığı'na gönderilen yazıda, 1973 yılından itibaren bazı kişilerin karşı çıkmasına rağmen fiyat birliğinin devam ettiği, Oda'nın dünya borsasına bağlı olarak altın fiyatını alarak esnafa bildirdiği, bunun altında fiyat uygulanmasının mümkün olmadığı, vatandaşın mağdur olmaması için sabit fiyat uyguladıkları, üye Reşit DOĞAN'ın Oda kaydının silinmesini talep ederek alınan kararlara uymayacağını bildirdiği, bilezik üreten bu kişinin ucuza satması nedeniyle diğer 300 üyenin mağdur olduğu ve Reşit DOĞAN'ın amacının beraberlik içindeki esnafın düzenini bozmak olduğu belirtilerek, gereken işlemin yapılması talep edilmiştir.

360

2. Oda Başkanı'nın üyelere hitaben yazdığı yazıda, yönetim kararlarının esnafın menfaati için olduğu ifade edilerek, radyo ve televizyon yayınlarında fiyat konusunda Oda'nın almış olduğu yönetim kurulu ve genel kurul kararlarına uymayacağını ilan eden ve uymadığı sabit görülen Reşit DOĞAN'ın harcının ikinci bir duyuruya kadar kesildiği ve yasal yoldan işlemlere başlandığı bildirilmiştir.

370

3. 3.4.2006 tarihli görüşmede kendisine harç kesmenin ne anlama geldiği sorulan Oda Başkanı, harç kesme geleneğinin çok eski dönemlere dayandığı, tellalların kuyumcuları gezerek kendisine satması için verilen altınları kuyumculara göstererek en fazla fiyatı veren kuyumcuyu altın sahibine bildirdiği, bunun karşılığında komisyon aldığı, harç kesmenin de harcı kesilen kuyumcuya tellalın uğramasının yasaklanması anlamına geldiği beyanında bulunmuştur. Esnaflık kurallarına uymayan kuyumcunun harcı kesilmektedir. Tellalın son dönemdeki görevi, Oda'nın belirlediği fiyatları kuyumculara yazılı olarak dağıtmak ile sınırlandırılmıştır, ancak SMS gönderme uygulaması başladıktan sonra tellalın bu görevi de sona ermiştir.

380

Kuyumcu Reşit DOĞAN'ın televizyona verdiği reklamlarda altın satışında fiyat birliğine uymadığını ve Oda'nın bildirdiği fiyatların altında satış yaptıklarını duyurması üzerine Reşit DOĞAN'ın harcının kesildiğini ifade eden Oda Başkanı, anılan kişinin bir hafta sonra bildirilen fiyatlara uyacağını belirttiğini ve hakkında alınan harç kesme kararının kaldırıldığını eklemiştir. 20 yıl tellallık yapan Halil BIÇAK da, 3-4 yıl öncesine kadar Oda'nın belirlediği fiyatları kuyumcuları tek tek gezerek dağıttığını, belirlenen fiyattan düşüğe satan kuyumcuları kontrol ettiğini ve uyardığını, düşük fiyatla satan kuyumculara Oda'nın ceza kesebildiğini belirtmiştir.

390

I.3.3. Mal Arzının Kontrolüne İlişkin Eylemler

1. 1990 ve 1991 yıllarının değerlendirildiği çalışma raporunda Oda Başkanı Mehmet Nuri KANBUR, yukarı çarşıda kurulan merkezi sistem sayesinde fiyatların anında anons edilmeye başlandığını ve Cumartesi günleri dükkan kapatma uygulamasında %95 başarı sağlandığını ifade etmiştir.

2. 5-6.11.1993 tarihinde yapılan genel kurulda Oda Başkanı Mehmet Nuri KANBUR tarafından sunulan çalışma raporunda, o dönemde uygulanmakta olan fiyat birliğine ve Cumartesi günleri dükkan kapatmaya devam edileceği belirtilmiştir.

400

3. 6.1.2002 tarihli genel kurul toplantısına sunulan Oda Başkanı Mehmet Nuri KANBUROĞLU'nun çalışma raporunda, turist sayısının artmasıyla birlikte Cumartesi günleri dükkanların kapalı olması nedeniyle yöreye ait takıları alma imkanlarının bulunmaması üzerine, valiliğin ricada bulunduğu, genel kurul sonrasında Cumartesi günleri tam gün dükkanların açılacağı ifade edilmiştir.

4. Yönetim kurulu tarafından 10.3.2005 tarih ve 172 sayı ile kuyumcu üyelerin menfaati ve çoğunluğun istemesi üzerine Haziran - Temmuz - Ağustos aylarında Cumartesi günü saat 14.00'te dükkanların kapatılmasına karar verilmiştir.

410

5. 9.10.2005 tarihli genel kurul toplantı tutanağında gündem maddelerinden biri olarak Cumartesi günleri saat 14.00'ten sonra dükkan kapatılması yer almaktadır. Yönetim kurulu yönergesi üzerine genel kurulda işyerlerinin Cumartesi günleri saat 14.00'ten sonra kapatılmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.

6. Raportörlerce 6.4.2006 tarihli görüşmede Oda Başkanı Nihat İŞÇİ, Şanlıurfa'da yaz döneminin çok sıcak geçmesi ve esnafın yoğun çalışması sonucu dinlenmek isteyen üyelerin Cumartesi günleri 14.00'te dükkanların kapatılmasına karar verdiklerini, daha sonra bu uygulamanın tüm yıla yayılmasının talep edilmesi üzerine, halen bu uygulamayı sürdürdüklerini, ancak Rekabet Kurulu tarafından istenmesi halinde uygulamaya son verebileceklerini belirtmiştir.

420

I.4. Savunmalar ve Değerlendirilmesi

Tarafın ilk inceleme ve soruşturmaya ilişkin tüm savunmaları ve sözlü savunma tutanakları incelenerek aşağıda değerlendirilmiştir.

430

I.4.1. Altın Alım ve Satım Fiyatının Belirlenmesine İlişkin Savunmalar ve Bunların Değerlendirilmesi

Savunmada, altın alış ve satış fiyatının belirlenmesine ilişkin olarak;

- Değerli bir maden olan altının kalitesiz ve düşük ayarlı işlenmesini ve tüketicilerin mağdur olmasını önlemek için Oda tarafından satılan ürünlerin denetlendiği,
- Altın piyasasında serbest fiyat sistemine geçilmesi durumunda kuyumcuların altının değerini düşürme yoluna başvurabileceği, etkin bir denetim ve fiyat kontrolü yapılmadığı takdirde kalitesiz altın üretimi meydana geleceği, bu nedenle sabit fiyat sistemi uygulandığı,

440

- 450
- Oda'nın uyguladığı sistemin sabit fiyat uygulaması olmadığı, sadece bazı altın satımlarında belirli fiyatlar kabul edilerek uygun hareket edilmesinin istendiği, fiyatların dünya piyasası ve İstanbul Altın Borsası'ndan foreks sistemi ile alınıp kuyumculara bildirildiği,
- 460
- Sabit fiyat sisteminin sadece 22 ayar 916 milyem bilezik, eski ve yeni tarihli tam, yarım ve çeyrek Ata lira için geçerli olduğu, işçilik konusunda kuyumcuların serbest olduğu,
 - Yönetim kurulunda üyelerin menfaati ve çoğunluğunun istemesiyle altın satışlarında belirli bir fiyat sisteminin kabul edildiği, şikayetçinin dahi fiyat birliğini istediği, bundan önceki yönetimlerin de aynı uygulamada buldukları, yönetimin tereddüt doğması nedeniyle Şanlıurfa Esnaf ve Sanatkarları Odaları Birliği'ne sabit fiyat uygulamasının herhangi bir yasal sakıncası olup olmadığını sorduğu ve sakınca olmadığı cevabı üzerine bu uygulamaya devam edildiği,
- 470
- Aynı konuda Rekabet Kurumu'na da başvurularak görüş istendiği, 4054 sayılı Kanun'un 27. maddesinin (b) bendi uyarınca başvuruyu muafiyet açısından değerlendirmesi gerektiği, ayrıca 3.4.2006 tarihinde yönetim kurulunun toplanarak Kurul karar verinceye kadar bu sisteme son verildiği,
 - 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Kanunu'nun 11. maddesinin (I) bendinde odalara ürünlerin kalitesini ve ücret tarifelerine uyulup uyulmadığını denetlemek görevinin verildiği,
- 480
- 5362 sayılı Kanun'un 62. maddesinde esnaf ve sanatkarlarca üretilen mal ve hizmetlerin fiyat tarifelerinin odalarca hazırlanacağı ve birlik yönetim kurulunca onaylanacağı düzenlendiği, fiyat tarifelerinin uygulanacak azami hadleri göstereceği, anılan madde uyarınca fiyat belirleme zorunluluğunun olduğu, 4054 sayılı Kanun'dan sonra yürürlüğe giren 5362 sayılı Kanun'un öncelikli olduğu, iki kanunun çelişki içerisinde olduğu,
 - Oda'nın 5362 sayılı Kanun'dan doğan haklarını kullandığı, belirtilen fiyatların azami nitelikte olduğu, çünkü belirtilen fiyatların kuyumcuların uyması gereken "alt had" özelliği taşıdığı, burada fiyat konusunda "alt sınır" belirlemek suretiyle tüketiciyi korumanın amaçlandığı, bu nedenle Oda'nın cezalandırılmaması, en fazla uyarılması gerektiği,
- 490
- Türkiye'nin birçok il ve ilçesinde odalar veya dernekler vasıtasıyla fiyat birliğinin denetlendiği, kuyumcular odalarının çoğunluğunun fiyat birliği konusunda karar alarak uyguladıkları,
 - Tüm bunlara rağmen hukuka saygılı Oda'nın yanlış bir tutum içinde bulunmamak üzere 3.4.2006 tarihinde yönetim kurulunun toplanarak fiyat birliğine son verdiği,
 - Reşit DOĞAN'ın iddialarının oda başkanlığı seçimini kaybetmesinden kaynaklandığı, ilgili kişinin asıl amacının düşük ayarlı altın üreterek tüketiciyi dolandırmak olduğu, Ayar Evi tarafından yapılan denetlemede

eksik milyemle Cumhuriyet altın satmak istediğinin tespit edildiği ve hakkında cezai müeyyide uygulandığı,

500 - Oda tarafından sabit fiyatın altında satılması halinde ceza kesilmediği, ceza kesildiğini iddia eden kuyumculardan ceza makbuzunun istenmesi gerektiği, ceza kesildiğini belirten üyelerin Oda'ya böyle bir durum olmadığını beyan ettiği,

iddia edilmiştir.

Öte yandan, Oda üyesi 15 kuyumcu 20.10.2006 tarihinde Kurum'a gönderdikleri yazılarda, Oda çatısı altında esnaf olarak kaçak ve sahte altınla mücadele ettiklerini belirterek, sabit fiyat uygulamasının sona ermesi durumunda kaçak ve sahte altının çoğalacağını ileri sürmüşlerdir.

510

Ayrıca Viranşehir Kuyumcular Derneği, Suruç Kuyumcular Derneği ve Siverek Kuyumcular Derneği'nin Şanlıurfa Kuyumcular Odası'na 29.11.2006 tarihinde gönderdikleri yazılar ek savunma olarak sunulmuştur. Yazılarda, benzer ifadelerle, Şanlıurfa'da altın fiyatının serbest bırakılması ile birlikte bölgelerinde sahte altının çoğaldığı ifade edilmiş ve Oda Başkanı'ndan gereğini yapması rica edilmiştir.

520 Sözlü savunma toplantısında da yukarıdaki savunmalara benzer ifadeler kullanılarak, foreks sisteminden öğrenilen külçe, 22 ayar bilezik ve Ata liralının fiyatlarının SMS yoluyla üyelere bildirildiği, işçilik fiyatlarına karıştırılmadığı, tüketici ve kuyumcuların korunmasını amaçladıkları, denetimin olmadığı dönemlerde düşük ayarlı mallar arttığından yönetime geldiklerinde ayar evi kurarak düşük ayarlı malların Şanlıurfa'da satışını önledikleri, sabit fiyat uygulanmadığı, soruşturma açılmasından sonra alınan karar uyarınca artık üyelere fiyat bildirmediikleri, bu nedenle sahte altının arttığı ve kaçakçılık şubesinin hepsini kontrol edemediği ifade edilmiştir.

530 Savunmada yer verilen, fiyat serbestisinin düşük ayarlı kalitesiz ürünlerin ortaya çıkmasına neden olacağı savına katılmak mümkün değildir. Düşük ayarlı kalitesiz ürünlerle mücadele etmenin yolunun, fiyat birliği sağlamakta olmayacağı kanaatine varılmıştır. Fiyat birliği olduğu takdirde düşük ayarlı ürün satan kuyumcular yaptıkları her bir satıştan daha fazla kazanç elde edebileceklerdir. Emniyet birimleri ve Maliye'nin düşük ayarlı altınları denetlemesinin mümkün olmadığı iddiası da yersiz bulunmaktadır. Oda, kalitesiz ürünleri denetlemek için yerinde bir yaklaşımla kendi bünyesinde bir ayar evi kurmuştur. Oda'nın denetleme görevi bu alanda olmalı, düşük ayarlı ürünlerin tespit edilmesi halinde gerekli makamlara başvurulmalıdır. Bu itibarla Oda'nın savunmasında, denetlemenin yolu olarak sabit fiyat sistemini göstermesi yerinde değildir.

540

Soruşturma döneminde elde edilen belgeler incelendiğinde, 1990 yılından itibaren fiyat birliğinin uygulandığı görülmektedir. Bu belgelerden fiyat birliğinin amacının düşük ayarlı altınları denetlemek olduğu anlaşılmamaktadır. Örneğin bir belgede, fiyat birliği konusunda esnafın desteğinin devam etmesi halinde "artniyetli" üyelerle fiyat konusunda mücadelenin süreceği belirtilmiş, ancak

550 düşük ayarlı ürünlerin denetlenmesi amacından söz edilmemiştir. Aynı biçimde yönetim kurulu kararlarında da üyelerin menfaati için sabit fiyat uygulamasına geçildiği belirtilmiştir. 5.1.2006 tarihinde üyelere gönderilen Oda Başkanı imzalı yazıda, esnafa bildirilen fiyatların altında satış yapılmasının mümkün olmadığı, bilezik üreten Reşit DOĞAN'ın ucuza satması nedeniyle esnafın mağdur olduğu ifade edilmiştir. Bu yazıda da Reşit DOĞAN'ın ucuza mal satmasının ürünlerin düşük ayarlı olmasından kaynaklandığı ya da bu nedenle tüketicinin mağdur olduğu yönünde bir ifade bulunmamaktadır. Aksine esnafın mağdur edilmesinden söz edilmektedir. Bilezik üreten Reşit DOĞAN, uygun maliyetlerle İstanbul'dan altın temin etmesi nedeniyle daha ucuza satabilmektedir. Bu itibarla, Oda tarafından üyelere bildirilen fiyatın sabit fiyat niteliğinde olması halinde, tüketicinin aynı ürünü daha ucuza alma imkanı ortadan kalkmaktadır.

560 Oda başkanı tarafından yapılan başvurunun 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi kapsamında değerlendirilmesi talep edilmiştir. J.1.1. nolu bölümde muafiyet değerlendirmesine yer verilecektir.

570 Savunmada, 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Kanunu'na atıfta bulunulmuştur. Anılan Kanun'un 11. maddesinde odalara ücret tarifelerine uyulup uyulmadığının kontrolü görevi verilmiştir. Ancak bu madde hükmünün aynı Kanun'un 62. maddesi ile birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. 62. maddede fiyat tarifelerinin azami hadleri gösterdiği belirtilmiştir. Odalarca yapılacak kontrol, esnaf ve sanatkarların belirlenen fiyat tarifelerinin üzerinde satış yapıp yapmadıkları yönünde olmalıdır. Oysa mevcut dosyada, düşük fiyatla yapılan satışlar rahatsızlık yaratmakta ve bunlar engellenmeye çalışılmaktadır.

580 Fiyat belirlenmesine yönelik iddialara ilişkin olarak öncelikle belirtmek gerekir ki, savunmada sabit fiyat, azami had, alt had-sınır kavramlarının birbirleri ile karıştırıldığı görülmektedir. 5362 sayılı Kanun ile 4054 sayılı Kanun arasında çelişki olduğu yönündeki iddia da birbirlerinden tamamen farklı bu kavramlar arasındaki farkın tam olarak anlaşılmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, söz konusu kavramlar arasındaki farkı açıklamak ihtiyacı doğmuştur.

590 5362 sayılı Kanun'un 62. maddesinde yer alan azami had ifadesi "üst sınır" anlamına gelmektedir. Yukarıda da belirtildiği üzere, odalara verilen kontrol görevi, esnaf ve sanatkarların belirlenen fiyat tarifelerinin üzerinde satış yapıp yapmadıkları biçimindedir. Oysa savunmada, belirtilen fiyatların kuyumcuların uyması gereken "alt had" özelliği taşıdığı, fiyat konusunda "alt sınır" belirlendiği, bu nedenle belirtilen fiyatların *azami* nitelikte olduğu ifade edilmektedir. Savunmanın bu bölümünde açıkça bir hata bulunmaktadır. Oda'nın belirlediği fiyatların alt sınır olduğu doğrudur, ancak bu alt sınır 5362 sayılı Kanun'un izin verdiği azami had değildir. Oda'nın uyguladığı alt sınır 5362 sayılı Kanun'da izin verilmeyen asgari haddedir. Dolayısıyla, 5362 sayılı Kanun'un, odaların, üyelerinin fiyatlarını sabit veya alt (asgari) seviye olarak belirlemelerine müsaade eden bir tarafı bulunmamaktadır ve bu Kanun ile 4054 sayılı Kanun arasında bir çelişkiden bahsetmek mümkün değildir.

Ayrıca, savunmalarda Oda'nın sabit fiyat uygulayıp uygulamadığı konusunda çelişkili ifadeler yer verilmiştir. Savunmaların kimi yerlerinde sabit fiyat uygulandığı belirtilerek sabit fiyat sisteminin gerekçeleri ortaya konulmaya çalışılırken, başka yerlerde ise sabit fiyat uygulanmadığı iddia edilmektedir. Doğrusu; düşük fiyatla yapılan satışların kuyumcu esnafı açısından rahatsızlık yaratması ve tüm kuyumcuların aynı fiyattan satış yapmalarının sağlanmaya çalışılmasıdır. Elde edilen belgelerden de sabit fiyat uygulandığı anlaşılmaktadır. Nitekim Oda Başkanı Kurum'a yapılan başvuruda da 1985 yılından itibaren gerek genel kurul, gerekse yönetim kurulu kararlarına göre sabit fiyat uygulandığını dile getirmiştir. Aynı biçimde Oda Başkanı Şanlıurfa Odalar Birliği Başkanlığı'na gönderdiği yazıda da, fiyat birliğinin devam ettiğini, bildirilen fiyatların altında satış yapılmasının mümkün olmadığını, sabit fiyat uyguladıklarını belirtmiştir.

Oda'nın altın fiyatlarını belirlerken İstanbul Altın Borsası'nı dikkate alıyor olması söz konusu fiyat belirleme eyleminin ihlal niteliğinde olmadığını göstermemektedir. Altın fiyatının borsada belirleniyor olması Türkiye'de faaliyet gösteren kuyumcular arasında fiyat rekabetinin yaşanmayacağı anlamına kesinlikle gelmemelidir. Bu durum, işçilik içeren ürünler haricinde Darphane tarafından basılan ve ayarı/gramı standart olan ürünler için dahi geçerlidir. Başka bir ifadeyle, kuyumcuların Ata, tam, yarım ve çeyrek gibi standart ürünlerin satış fiyatlarını diledikleri gibi düşürebilmelerinin önünde hiçbir engel bulunmaması gerekmektedir.

Yönetim kurulunda üyelerin çoğunluğunun istemiyle altın satışlarında sabit fiyat sisteminin kabul edildiği, bundan önceki yönetimlerin de aynı uygulamada buldukları yönündeki savunmalar, ihlalin bulunmadığını göstermeye yeterli değildir. Benzer şekilde, şikayetçinin fiyat birliğini isteyip istememesi de ihlalin varlığı konusunda belirleyici değildir.

Diğer yandan, birçok il ve ilçelerde sabit fiyat uygulandığı iddiası, rekabet ihlalinin ortadan kaldırmamaktadır. Dosya mevcudu bilgi ve belgelerden Şanlıurfa Kuyumcular Odası tarafından 1990 yılından itibaren sabit fiyat uygulandığı, zaman zaman bu uygulamaya ara verildiği anlaşılmıştır. Teşebbüs birliği tarafından fiyat belirlenmesi en ağır rekabet ihlallerinden biridir. Nitekim Rekabet Kurulu'nca aynı konuda Manisa Turgutlu Sarraflar ve Kuyumcular Derneği hakkında yürütülen soruşturma kapsamında da altın alış ve satış fiyatının belirlendiği, uymayan üyelere cezai yaptırım uygulandığı tespit edilmiş, Kurul'un 26.3.2002 tarih ve 02-16/176-70 sayılı Kararı ile, Dernek'in eylem ve işlemlerinin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında bulunduğu gerekçesiyle Kanun'un 16. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca Dernek'e para cezası uygulanmıştır. Ayrıca dosya mevcudunda, belirlenen fiyatlara uymayan ve Oda üyeliği nedeniyle üyeliğine son verilmesi yaptırımının uygulanması mümkün olmayan bir üyenin toptancılar, tellal ve diğer kuyumcularla alışverişte bulunması engellenmiştir. Ancak, Oda'nın sabit fiyat uygulamasının yasal sakıncası olup olmadığını gerek Şanlıurfa Esnaf ve Sanatkarları Odaları Birliği'ne gerekse Rekabet Kurumu'na danışması ve soruşturma açılması sonrasında sabit fiyat uygulamasına son verilmesi hafifletici unsurlar olarak dikkate alınmıştır.

Soruşturmanın konusu, şikayetçi Reşit DOĞAN'ın Oda tarafından belirlenen sabit fiyatın altına satış yapması nedeniyle harcının kesilmesi suretiyle faaliyetinin zorlaştırılmasıdır. Soruşturma kapsamında, harcının kesilmesinin sabit fiyatın altında satmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Oda Başkanı bir yazısında, yönetim kurulu ve genel kurul kararlarına uymayan Reşit DOĞAN'ın harcının kesildiğini belirtmiştir. Yine Oda Başkanı tarafından Şanlıurfa Odalar Birliği Başkanlığı'na gönderilen yazıda da, sabit fiyat uygulamasına uymayan Reşit DOĞAN'ın ucuza bilezik satması nedeniyle diğer 300 üyenin mağdur olduğu ve Reşit DOĞAN'ın amacının beraberlik içindeki esnafın düzenini bozmak olduğu belirtilerek, gereken işlemin yapılması talep edilmiştir.

Viranşehir Kuyumcular Derneği, Suruç Kuyumcular Derneği ve Siverek Kuyumcular Derneği'nin Şanlıurfa Kuyumcular Odası'na gönderdiği yazılar, Oda tarafından, fiyat serbestisinin düşük ayarlı kalitesiz ürünlerin ortaya çıkmasına neden olacağı şeklindeki iddialarının delili olarak gönderilmiştir. Ancak, bu iddia ve sunulan deliller inandırıcı bulunmamıştır. Şayet ilçelerde sahte ürünler çoğaldı ise bunu ilgili ilçe derneklerinin Emniyet Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlar Şube Müdürlüğü'ne bildirmeleri gerekir.

Soruşturma döneminde Raportörlerce görüşülen ve Oda'nın sabit fiyat uyguladığı, fiyatlara uymayan kuyumculara ceza kestiği yönünde beyan veren kuyumcular Oda'nın sorması üzerine Oda'ya gönderdikleri yazılarda, görüşme sonunda düzenlenen tutanağı okumadıkları, okuma-yazmaları iyi olmadığı için tutanağın içeriğinin farkına varamadıkları, beyanının tutanağa yanlış aktarıldığı gibi gerekçeler ileri sürerek aslında sabit fiyat uygulaması olmadığını iddia etmişlerdir. Hemen belirtmek gerekir ki, soruşturma döneminde kuyumcularla yapılan görüşmeler sonunda hazırlanan tutanaklar, tutanaklarda da açıkça belirtildiği üzere, ilgili kişiye okutturulduktan sonra imzalatılmıştır. Dolayısıyla, tutanakların yanlış kaleme alındığı veya okunmadan imzalandığı türünden iddialar inandırıcı değildir. Ayrıca, görüşülen kuyumcuların hemen hemen tamamına yakını Oda'nın sabit fiyat uyguladığını, bu fiyatlara uymayanlara ceza verilebildiğini dile getirmiştir. Bu kuyumculardan bir kısmının beyanını değiştirmek istemesi sabit fiyat uygulandığı gerçeğini hiçbir şekilde değiştirmemektedir.

I.4.2. Rakiplerin Faaliyetlerinin Zorlaştırılmasına İlişkin Savunmalar ve Bunların Değerlendirilmesi

Savunmada, rakiplerin faaliyetlerinin zorlaştırılmasına ilişkin olarak;

- 5362 sayılı Kanun'un 11. maddesinin (I) bendine atıfta bulunularak, odanın mesleki teamüle aykırı davranışları belirlenen üyelere yazılı ihtarla bulunmak görevinin bulunduğu, Reşit DOĞAN'a da bu bağlamda yazılı uyarıda bulunulduğu,
- Reşit DOĞAN'ın harcının kesilmesinin, fiyat tarifelerine uymayacağını ilan etmesi nedeniyle azami fiyat haddinin altında satış yapmasının engellenmek istenmesinden kaynaklandığı,

- 700 - Şanlıurfa Kuyumcular Odası'nda yıllardır ahilik geleneğinin devam ettiği, ahilik geleneğinin bir parçası olarak tellalların kuyumcuların altınlarını esnafı gezerek en fazla fiyatı verene satmasına aracılık ettiği, harcın kesilmesinin herhangi bir kuyumcunun esnaflık kurallarına uymaması durumunda tellalın o kuyumcuya fiyat sormak için uğramaması ve altını göstermemesi anlamına geldiği, tellallık müessesesinin son yıllarda ortadan kalkarak bildirimlerin üyelere SMS yolu ile gerçekleştirildiği,
- Reşit DOĞAN'ın harcının kesilmesi olayında, ilgili kuyumcuya karşı bir yaptırımda bulunulmasının istenmediği, herhangi bir yönetim kurulu üyesinin imzasının bulunmadığı yazının göstermelik bir karar olduğuna işaret ettiği, yazıda her ne kadar yasal işlemlere başlandığı belirtilse de böyle bir durumun söz konusu olmadığı, Reşit DOĞAN'ın harcının kesilmesinin tüketiciye duyurulmadığı,
- 710 - Harcı kesilen Reşit DOĞAN'ın Oda'ya bağlı olarak faaliyet göstermeye devam ettiği, sadece ahilik geleneğinin uygulandığı, işlemin ihtar niteliğinde olduğu, şikayetçinin piyasa dışına çıkartılmasının söz konusu olmadığı,
- Dernek tarafından ticaret serbestisinin ortadan kaldırılmasının amaçlanmadığı, Dernek olarak amaçlarının altın piyasasında rekabet özgürlüğünü sağlamak ve tüketicilerin haklarının korunması olduğu, Dernek bünyesinde ticaret serbestisini önleyici davranışların kabul görmediği,
- 720 - 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (d) bendinde rakip teşebbüsten bahsedildiği, şikayetçi teşebbüsün rakip teşebbüs olmadığı, dolayısıyla maddenin bu bendinin uygulanamayacağı

iddia edilmiştir.

- 5362 sayılı Kanun'un 11. maddesinin (I) bendinde belirtilen mesleki teamüllere aykırı hareket eden üyeye odanın yazılı ihtarında bulunma yetkisi rekabet ihlalinin gerekçesi olmamalıdır. Kaldı ki orada söz edilen mesleki teamüllere aykırı davranma kavramı, bildirilen fiyat tarifesinin altında satış yapılmasını kapsamamaktadır. Çünkü anılan Kanun'un 62. maddesinde fiyat tarifelerinin azami hadleri gösterdiği belirtilmiştir. Dolayısıyla, kanuni düzenlemeye aykırı bir mesleki teamülün zaten olmaması gerekmektedir.
- 730

- Savunmada, geçmiş dönem Oda başkanlarının ve bir tellalın beyanına dayanılarak, harcın kesilmesinin bir yaptırım olmadığı ileri sürülmüştür. Kendisi ile görüşülen Oda Başkanı'nın da belirttiği gibi, harcın kesilmesi harcı kesilen kuyumcuya tellalın uğramasının yasaklanması anlamına gelmektedir. Bu durumda harcı kesilen kuyumcunun müşterilerle ticaretine doğrudan müdahale edilmese de dışlayıcı bir şekilde harcının kesildiğinin ilan edilmesinden dolayı söz konusu kuyumcunun diğer kuyumcularla veya toptancılarla ticaret yapması büyük ölçüde güçleşmektedir. Bu da bizatihi rakibin faaliyetlerinin zorlaştırılmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla, bu uygulamanın yaptırım niteliği taşımadığı iddiası kabul edilmemiştir.
- 740

750 Reşit DOĞAN'ın harcının kesilmesine ilişkin üyelere gönderilen yazıda yönetim kurulu üyelerinden hiçbirinin imzası olmadığından yazının göstermelik olduğu savı yerinde değildir. Yazının imzalı olması gerekmemekte olup, önemli olan yazının içeriği ve oda başkanı tarafından gönderilmesi nedeniyle üyeler üzerinde doğuracağı etkidir. Aynı biçimde tüketicilere duyurulmaması da önem taşımamaktadır. Burada önemli olan, üyelerin sabit fiyat uygulamasına uyulmaması halinde aynı biçimde dışlanacaklarını algılamaları sonucunda sabit fiyat sistemine riayet etmeleridir.

760 Reşit DOĞAN'ın harcının kesilmesine rağmen Oda bünyesinde faaliyetine devam ettiği belirtilmiştir. Oda Başkanı'nın üyeliğinin silinmesini talep eden Reşit DOĞAN'a gönderdiği cevap yazısında da belirttiği üzere, Esnaf ve Sanatkarlar Kanunu uyarınca maliye ve sicil kaydı devam eden üyelerin üyelik kaydının silinmesi mümkün değildir. Bu nedenle zaten Oda'nın üyeliği sona erdirmeye gibi bir yetkisi, bir başka deyişle bu yönde bir yaptırım uygulama imkanı bulunmamaktadır. Bu itibarla Reşit DOĞAN'ın faaliyetini sürdürüyor olması harcın kesilmesi biçiminde yaptırım uygulandığı ve bu yolla faaliyetlerinin zorlaştırıldığı gerçeğini değiştirmemektedir.

4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (d) bendinde rakip teşebbüsten bahsedildiği doğrudur. Ancak, şikayetçi teşebbüsün rakip teşebbüs olmadığı yönündeki tespit doğru değildir. Zira şikayetçi Reşit DOĞAN, diğer Oda üyeleri gibi kuyumculuk sektöründe faaliyet göstermektedir ve dolayısıyla rakip durumundadır. 4054 sayılı Kanun'un 3. maddesi anlamında "piyasada mal veya hizmet üreten, pazarlayan satan gerçek kişi" teşebbüs niteliğindedir.

770 **I.4.3. Mal Arzının Kontrolüne İlişkin Savunmalar ve Bunların Değerlendirilmesi**

Savunmada, mal arzının kontrolüne ilişkin olarak;

- 780 - İlk İnceleme Raporu ve Kurul Kararı'nda yer almamasına rağmen Raportörlerin, Oda Başkanı'na dükkanların Cumartesi kapanmasıyla ilgili tutanak hazırlayarak imza ettirdikleri, sadece soruşturmaya konu esas hususlar hakkında araştırma yapmaları gerekirken hiçbir şikayetin olmamasına ve Kurul kararı bulunmamasına rağmen bu konuyu araştırmalarının Kanun'un lafzına ve ruhuna aykırı olduğu,
- Oda genel kurulunun hafta sonu işyerlerinin kapatılması uygulaması hakkında Oda Başkanı'na yetki verdiği, Oda Başkanı'nın yönetim kuruluna devredilen yetkiyi 9.10.2005 tarihinde genel kurula geri verdiği, genel kurulun işyerlerinin hafta sonu 14:00'te kapatılmasına karar verdiği,
- Kararı genel kurulun oybirliği ile aldığı, genel kurulda oybirliği ile alınmış bir karar söz konusu iken, Oda yönetiminin cezalandırılmaması gerektiği ve kararın herhangi bir kuyumcuya bir engelinin söz konusu olmadığı,
- 790 - Şanlıurfa'nın çok sıcak olması ve hafta sonları kuyumcuların mesireye gitmeleri nedeniyle yıllardır bu uygulamanın sürdüğü, ancak soruşturma açılması nedeniyle uygulamadan vazgeçildiği

iddia edilmiştir.

800 Ayrıca sözlü savunma toplantısında tüm üyelerin güvenlik nedeniyle Cumartesi günleri kapatmak istediği, Emniyetin bir kişinin dükkanının açık olması halinde koruyamayacağı, Cumartesi günleri dükkan kapama uygulamasının sadece yaz aylarında yapıldığı belirtilmiştir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, raportörler incelemelerini yaparken şikayetçinin veya ihbarcının dilekçesindeki iddialarla sınırlı değildir. İncelemeler, Kurul'un raportörlere vermiş olduğu yetki çerçevesinde yapılmıştır. Kurul Kararı'nda 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ihlal edilip edilmediğinin tespiti için soruşturma açılmış, raportörler de bu kapsamda yerinde inceleme sırasında haberdar olunan bu uygulama ile ilgili inceleme yapmıştır.

810 Diğer yandan, bir kararın genel kurulca oybirliği ile alınmış olması 4054 sayılı Kanun bakımından ihlali ortadan kaldırmamaktadır.

Cumartesi günleri yarım veya tam gün işyerlerinin kapatılmasının gerekçesi olarak savunmada, Şanlıurfa'nın çok sıcak olması ve hafta sonları kuyumcuların mesireye gitmeleri gösterilmiştir. Kaldı ki, Raportörlerce yapılan görüşmede Oda Başkanı, uygulamanın tüm yıla yayıldığını ifade etmiştir. Ancak, bu durum ildeki kuyumcuların toplu olarak arzı sınırlamalarının gerekçesi olarak ileri sürülemez.

820 Diğer yandan, uygulamadan soruşturma sonuçlanıncaya kadar vazgeçilmiş olması da ihlali ortadan kaldırmadığı gibi, uygulamadan vazgeçilmesi, aşamasında ceza takdirinde hafifletici unsur olarak değerlendirilmiştir.

J. GEREKÇE VE HUKUKİ DAYANAK

J.1. Altın Alım ve Satım Fiyatının Belirlenmesi

830 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi uyarınca, "belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran veya doğurabilecek nitelikte olan anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birliği kararları" hukuka aykırıdır.

840 Soruşturma döneminde elde edilen belgelerden, 1990 yılından bu yana fiyat birliğinin uygulandığı anlaşılmaktadır. Belgelerde fiyat birliği ile düşük ayarlı altınları denetlemenin amaçlandığı yönünde bir ifade tespit edilememiştir. Örneğin yönetim kurulu kararlarında sabit fiyat uygulamasının üyelerin menfaati için gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. Uygulama uzun yıllardır devam etmekte olup, 5.1.2006 tarihinde üyelere gönderilen yazıda Oda Başkanı, esnafa bildirilen fiyatların altında satış yapılmasının mümkün olmadığını, Reşit DOĞAN'ın ucuza satması nedeniyle esnafın mağdur olduğunu belirtmiştir. Yazıdan, şikayetçinin ucuza mal satmasından rahatsızlık duyulduğu anlaşılmaktadır. Ancak şikayetçinin ucuza mal satmasının ürünlerin düşük ayarlı olmasından kaynaklandığı ya da bu nedenle tüketicilerin mağdur olduğuna ilişkin herhangi bir ifadeye rastlanmamıştır. Aksine duyulan rahatsızlık, esnafın mağdur edilmesidir. Uygun maliyetlerle altın temin

edebilen Reşit DOĞAN, daha ucuza mal satabilmektedir. Bu nedenle, Oda'nın sabit fiyat uygulaması sonucunda, tüketicinin aynı ürünü daha ucuza alma imkanı ortadan kalkmaktadır.

850 Altın fiyatlarının Oda tarafından belirlenmesi ve tüm üyelerin bu fiyatlara uyması üye kuyumculara menfaat sağlarken, tüketicilere faydası bulunmamaktadır. Tüketicilerin altın alırken Oda'nın belirlediği minimum seviye üzerinden, altın satarken ise maksimum düzey üzerinden alışveriş yapması tüketiciye hiçbir fayda sağlamayacaktır. Oda'nın fiyat belirlemesinde amaç, üyelerinin altınları belli bir fiyatın üzerinden satmalarını ve tüketiciden altınları belli bir fiyatın altında satın almalarını sağlamaktır. Bu sistem, tüketicinin aleyhine işlemektedir. Teşebbüs birliği tarafından fiyat belirlenmesi en ağır rekabet ihlallerinden biridir.

860 Bu noktada, 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Kanunu'na değinmek yararlı olacaktır. Anılan Kanun'un fiyat tarifelerine ilişkin iki düzenleme vardır. 62. maddede odalarca hazırlanacak fiyat tarifelerinin azami hadleri gösterdiği belirtilmiştir. Diğer yandan 11. maddede odalara ücret tarifelerine uyulup uyulmadığının kontrolü görevi verilmiştir. Bu iki madde birlikte değerlendirildiğinde, odalarca yapılacak denetimin esnaf ve sanatkarların belirlenen fiyat tarifelerinin üzerinde satış yapıp yapmadıkları yönünde olması gerekmektedir.

870 Altın fiyatının İstanbul Altın Borsasında belirleniyor olması kuyumculuk sektöründe fiyat rekabetini engellememelidir. İşçilikli ürünlerin yanı sıra Darphane tarafından basılan standart ayar ve gramajlı ziynet ürünleri için de fiyat rekabeti mümkündür. Kuyumcuların ziynet ürünlerinin satış fiyatlarını diledikleri gibi düşürebilmelerinin önünde hiçbir engel bulunmaması gerekmektedir.

Yukarıda yer verilen değerlendirmeler ışığında, Oda'nın altın alış ve satış fiyatını sabit olarak belirlediği ve dolayısıyla bu eylemin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin "Mal veya hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kar gibi her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi" şeklindeki (a) bendi kapsamına girdiği tespit edilmiştir.

880 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamına giren anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birliği kararlarının muafiyet için Kurul'a bildirilme yükümlülüğü 5388 sayılı Kanun ile ortadan kaldırılmıştır. Dolayısıyla, Kanun'un 4. maddesi kapsamında ihlal içeren anlaşma, uyumlu eylem ve kararlara Kurul'un re'sen muafiyet değerlendirmesi yapabilmesi mümkün olmuştur. Bu çerçevede, Oda'nın altın alış ve satış fiyatını belirlemesinin muafiyet alıp alamayacağı soruşturma kapsamında değerlendirilecektir.

J.1.1. Muafiyet Değerlendirmesi

890 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamındaki anlaşma, uyumlu eylem ve kararlar, Kanun'un 5. maddesindeki koşulların varlığı halinde yasaklayıcı 4. maddenin uygulanmasından muaf tutulabilmektedir. Bu noktada vurgulanması gereken, muafiyet verilebilmesi için 5. maddedeki dört koşulun tamamının

sağlanması gerektiğidir. Bu koşullardan herhangi birinin sağlanmaması durumunda, diğer koşullar sağlansa dahi muafiyet verilemez. Kanun'un 5. maddesinde muafiyetin koşulları şu şekilde sayılmıştır:

900 “ (a) Malların üretim veya dağıtımı ile hizmetlerin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmelerin ya da ekonomik veya teknik gelişmenin sağlanması,
(b) Tüketicinin bundan yarar sağlaması,
(c) İlgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmaması,
(d) Rekabetin (a) ve (b) bentlerindeki amaçların elde edilmesi için zorunlu olandan daha fazla sınırlanmaması.”

910 Oda'nın altın alış ve satış fiyatını belirlemesinin, muafiyet için aranan koşullardan olumlu koşul olarak adlandırılan ilk iki koşulu sağlamadığı çok açıktır. Oda tarafından belirlenen altın alış ve satış fiyatlarının uygulanması zorunlu fiyatlar olması nedeniyle, bu uygulamanın getireceği ekonomik gelişme veya iyileşmeden bahsetmek mümkün değildir. İkinci olumlu koşula göre, ekonomik veya teknik gelişme ve iyileşmelerden tüketicilerin yarar sağlaması gerekmektedir. Altın alış ve satış fiyatlarının sabit fiyat olarak belirlenmesi sadece Oda üyelerine fayda sağlamaktadır. Bu uygulama neticesinde, düşük fiyatla altın alma veya yüksek fiyatla altın satma imkanları sınırlanan tüketiciler doğrudan zarar görmektedirler. Altın alış ve satış fiyatının belirlenmesi ve tüm kuyumcuların belirlenen fiyatları uygulaması, hatta bu fiyatlara uyulmasını sağlamak için harcın kesilmesi gibi birtakım yaptırımların uygulanması sonucunda, ilgili pazarda rekabet tamamen ortadan kalkmakta ve bu rekabet ihlali zorunlu olandan fazla bir kısıtlama getirmektedir.

920 Dolayısıyla, iki olumsuz koşul açısından da muafiyet verilmesi mümkün değildir.

Şanlıurfa Kuyumcular Odası'nın altın alış ve satış fiyatını sabit olarak belirlediği ve dolayısıyla bu eylemin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (a) bendi kapsamına girdiği, ayrıca Kanun'un 5. maddesindeki koşulların sağlanamaması nedeniyle bu ihlal bakımından muafiyetin söz konusu olamayacağı kanaatine ulaşılmıştır.

930 Oda tarafından belirlenen fiyatlar tüm üyelerin uyması zorunlu tutulan sabit fiyatlardır. Mevcut durum bu olmasına rağmen, tavsiye veya maksimum niteliğinde fiyat açıklamanın söz konusu dosya bakımından muafiyet alıp alamayacağı da değerlendirilmiştir: Oda tarafından açıklanan fiyatlar tavsiye veya maksimum niteliğinde olsa idi bu uygulama 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesindeki muafiyetin koşullarını sağlayabilirdi. Zira, Oda tarafından açıklanan tavsiye veya maksimum niteliğindeki fiyatlar üyelerin altın fiyatlarındaki dalgalanmaları takip etmelerini kolaylaştırırken, tüketicilerin de altın fiyatları konusunda bilinçlenmelerini sağlayacaktı. Tavsiye veya maksimum niteliğinde olmasından dolayı açıklanan fiyatlardan düşük fiyatlarla satış yapmalarının önünde bir engel bulunmayan kuyumcular arasında rekabet devam edebilirdi. Ancak, yukarıda da ifade edildiği üzere, Oda'nın yıllardır belirlediği fiyatlar tavsiye veya maksimum niteliğinde değildir ve mevcut haliyle bu uygulamanın 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi uyarınca muafiyet alması mümkün görülmemiştir.

940

J.2. Rakiplerin Faaliyetlerinin Zorlaştırılması

4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (d) bendinde rekabeti sınırlayıcı karar ve eylemlere örnek olarak *"rakip teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaştırılması, kısıtlanması veya piyasada faaliyet gösteren teşebbüslerin boykot ya da diğer davranışlarla piyasa dışına çıkartılması yahut piyasaya yeni gireceklerin engellenmesi"* verilmiştir.

Şikayetçinin Oda tarafından uyarılmasına gerekçe olarak 5362 sayılı Kanun'un 11. maddesinin (I) bendinde belirtilen mesleki teamüllere aykırı hareket eden üyeye odanın yazılı ihtarda bulunma yetkisi gösterilmiştir. Ancak, anılan madde rekabet ihlalinin gerekçesi olamayacağı gibi, düzenlemede söz edilen mesleki teamüllere aykırı davranma, bildirilen fiyat tarifesinin altında satış yapılmasını kapsamamaktadır. Zira, anılan Kanun'un 62. maddesi uyarınca fiyat tarifeleri azami hadleri göstermektedir.

Savunmada ileri sürülenin aksine, harcın kesilmesi bir yaptırım niteliğindedir. Oda Başkanı'nın beyanına göre, harcın kesilmesi harcı kesilen kuyumcuya tellalın uğramasının yasaklanması anlamını taşımaktadır. Bu durumda harcı kesilen kuyumcunun müşterilerle ticaretine doğrudan müdahale edilmese de dışlayıcı bir şekilde harcının kesildiğinin ilan edilmesinden dolayı söz konusu kuyumcunun diğer kuyumcularla veya toptancılarla ticaret yapması büyük ölçüde güçleşmektedir. Bu da bizatihi rakibin faaliyetlerinin zorlaştırılmasına neden olmaktadır. Daha da önemlisi, bu tür yaptırımları gören ve bu yaptırımlarla karşılaşmak istemeyen diğer kuyumcular fiyat rekabetine girmekten kaçınacaktır.

Elde edilen belge ve bulgular ışığında, altın alış ve satış fiyatını pazar dışında belirleyen Oda'nın alınan kararlara uymayan bir üyeye yaptırım uyguladığı ve dolayısıyla kuyumcunun faaliyetlerinin zorlaştırıldığı, dolayısıyla bu eylemlerin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (d) bendi kapsamına girdiği tespit edilmiştir.

Bu durumda rakip faaliyetlerinin zorlaştırılması eyleminin 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi kapsamında muafiyet alıp alamayacağı değerlendirilecektir.

J.2.1. Muafiyet Değerlendirmesi

4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde sayılan dört koşul açısından değerlendirme yapıldığında, öncelikle rakip faaliyetlerinin zorlaştırılması eyleminin anılan koşullardan hiçbirini sağlamadığı belirtilmelidir. Oda tarafından belirlenen fiyatlara uymayan üye hakkında harç kesme adı altında diğer kuyumcularla alışverişin kesilmesi yaptırımı uygulanmaktadır. Harç kesme yaptırımı neticesinde faaliyetleri güçleşen teşebbüs orta veya uzun vadede piyasadaki durumundan kalabilecek ve piyasadaki bu şekilde bir veya birkaç aktörün eksilmesi rekabeti olumsuz yönde etkileyecektir. Ancak, harç kesme yaptırımının rekabete olan asıl olumsuz etkisi başka bir açıdan ortaya çıkmaktadır: Bu tür dışlayıcı bir yaptırımla karşı karşıya kalmak istemeyen kuyumcular fiyat rekabetine girişmekten kaçınmakta ve dolayısıyla piyasadaki etkin rekabet tamamen ortadan kalkmaktadır.

Birinci koşul açısından, belirlenen fiyatlara uymayan kuyumcuların faaliyetlerinin zorlaştırılması eylemi ile malların üretim ve dağıtımında ve hizmetlerin sunulmasında herhangi bir yenilik, ekonomik ya da teknik gelişme sağlanması söz konusu değildir. Ekonomik ya da teknik bir gelişme sağlamayan bir eylemin tüketiciye yarar sağlaması mümkün olmayacaktır. Aksine piyasada rakiplerin faaliyetinin zorlaştırılması ya da engellenmesi yahut rakiplerin piyasa dışına çıkarılması uzun vadede rekabeti olumsuz yönde etkileyeceğinden tüketici zarar görecektir. Diğer yandan rakip faaliyetlerinin zorlaştırılmasının, rekabeti zorunlu olandan fazla kısıtladığı, uygulanan yaptırımlarla fiyat birliğine uyulmasına zorlanarak rekabetin ortadan kaldırıldığı dikkate alındığında, iki olumsuz koşulun da sağlanmadığı görülmektedir. Bu itibarla, Şanlıurfa Kuyumcular Odası'nın pazar dışında belirlenen altın alış ve satış fiyatına yönelik alınan kararlara uymayan bir üyeye yaptırım uygulayarak faaliyetlerini zorlaştırması eyleminin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (d) bendi kapsamında girdiği, ayrıca Kanun'un 5. maddesindeki koşulların sağlanamaması nedeniyle bu ihlal bakımından muafiyetin söz konusu olamayacağı kanaatine ulaşılmıştır.

J.3. Mal Arzının Kontrolü

Cumartesi günleri yarım ya da tam gün işyerlerinin kapatılmasının amacı, yazın Şanlıurfa'nın çok sıcak olması ve hafta sonları kuyumcuların mesireye gitmeleridir. Ancak, bu durum ildeki kuyumcuların toplu olarak arzı sınırlamalarının gerekçesi olarak ileri sürülemez. Şanlıurfa'da sadece yazın değil, tüm yıl boyunca uygulandığı belirtilen uygulama ile piyasada arzın kontrolünü sağlamak amaçlanmakta, dolayısıyla arz miktarı piyasa dışında belirlenmiş olmaktadır.

Cumartesi günleri dükkanını açmak isteyen bir kuyumcunun işyerini açmasının engellenmesi, rekabetin sınırlanması niteliğindedir. Cumartesi günleri işyerlerinin kapatılması 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin "mal veya hizmetin arz ya da talep miktarının kontrolü veya bunların piyasa dışında belirlenmesi" şeklindeki (c) bendi kapsamındadır.

Bu durumda mal arzının kontrolü eyleminin 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi kapsamında muafiyet alıp alamayacağı değerlendirilecektir.

J.3.1. Muafiyet Değerlendirmesi

4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde sayılan dört koşul açısından değerlendirme yapıldığında, Cumartesi günleri işyerlerinin kapatılarak mal arzının kontrolü eylemi ile malların üretim ve dağıtımında ve hizmetlerin sunulmasında herhangi bir yenilik, ekonomik ya da teknik gelişme sağlanması söz konusu değildir. Ekonomik ya da teknik bir gelişme sağlamayan bir eylemin tüketiciye yarar sağlaması mümkün olmayacaktır. Aksine arz miktarının piyasa dışında belirlenmesi sonucunda tüketicilerin temin kaynakları ortadan kalkacaktır. Cumartesi günleri işyerlerinin kapatılması yoluyla mal arzının kontrolü uygulamasının tek faydasını kuyumcular görmektedir. Bu eylem iki olumlu koşulu yerine getiremediğinden, diğer iki

olumsuz koşul açısından değerlendirilmesine gerek bulunmamaktadır. Dolayısıyla, kuyumcuların, yılın hangi döneminde olursa olsun Cumartesi günleri tam veya yarım gün toplu veya nöbetleşe olarak işyerlerini kapatmaları ihlalinin muafiyet alması mümkün değildir. Bu şekilde hayata geçirilen mal arzının kontrolü eyleminin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (c) bendi kapsamında girdiği, ayrıca Kanun'un 5. maddesindeki koşulların sağlanamaması nedeniyle bu ihlal bakımından muafiyetin söz konusu olamayacağı kanaatine ulaşılmıştır.

K. SONUÇ

23.3.2006 tarih ve 06-20/260-M sayılı Kurul kararı uyarınca yürütülen soruşturma ile ilgili olarak düzenlenen Rapora, toplanan delillere, sözlü savunma toplantısındaki açıklamalara ve incelenen dosya kapsamına göre,

- 1- Şanlıurfa Kuyumcular Odası'nın faaliyetleri ile 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettiğine Kurul Üyesi Mehmet Akif ERSİN'in farklı gerekçesi ve OYÇOKLUĞU ile,
 - 2- Şanlıurfa Kuyumcular Odası'na, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine muhalefetten aynı yasanın 16. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, 2005 yılı 72.483,5 YTL tutarındaki gayri safi gelirin %1'i oranında olmak üzere 724,8 YTL idari para cezası verilmesine, ancak verilecek para cezası, asgari haddi aşacağı olamayacağından, 2005/2 sayılı Tebliğ uyarınca asgari ceza miktarı olan 5.800 YTL idari para cezası verilmesine OYÇOKLUĞU ile
- karar verilmiştir.

28.03.2007 Tarih ve 07-28 / 256-89 Sayılı Kurul Kararı'na

KARŞI OY GEREKÇESİ

Şanlıurfa Kuyumcular Odası hakkında verilen Kurul Kararı'na;

a) Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Teşekkülü olarak kabul edilen Esnaf ve Sanatkârlar Odalarının bulunduğu ilgili pazarlardaki benzer uygulamaların öteden beri var olması ve ülkenin hemen her tarafında halen devam etmesi,

b) Söz konusu Oda yönetimlerinin, altına ait günlük azami satış fiyatlarını belirlemek, rakiplerin faaliyetlerini zorlaştırmak, mal arzının kontrolünü sağlamak şeklinde tanımlanan mevcut uygulamalarının, genel olarak ve özellikle de sektöre özgü sebeplerle, hem meslek mensubu esnaflar, hem tüketiciler hem de mesleki oda veya dernek teşkilini zorunlu kılan " kamu iradesi " tarafından kamu yararı gerekçesiyle, öteden beri alenen ve zımnen meşru görülmesi,

c)Soruşturma açılması kararından önce, ilgili pazar gibi, geleneksel olarak varlığı ve farklı uygulamaları bilinen bir alanda, daha geniş çaplı bir ön inceleme veya araştırma yapılmaması ve varsa, rekabete aykırı uygulamaların tespiti ile ilgili esnaf ve dernek üyelerinin nasıl davranacaklarının belirlenmemesi, sonra da 4054 sayılı Kanununun 9.3. maddesine göre müeyyide destekli bir tebligatın yapılmaması,

d) Rekabete aykırı düşen yapı, işleyiş ve davranışları önlemenin soruşturma dışı çeşitli yöntemlerinin bulunduğu, dolayısıyla, ilgili sektördeki ve ilgili coğrafi pazarlardaki olumsuz etkileri ihmal edilebilir nitelikteki birtakım sınırlı, bireysel veya istisnai uygulamaları soruşturma açmadan çözmek mümkün iken, bu yola gidilmemesi,

e) Kuyumcular Odası'nca alınan bazı kararların ve ilgili coğrafi pazarda rekabete aykırı olarak telakki edilebilecek birtakım davranışların, gerçekte, rekabeti önemli ölçüde etkilememesi sebebiyle ve ilgili pazardaki işleyişin tarihî, geleneksel ve mesleki açıdan arz ettiği önem göz önüne alınarak mevcut uygulamalara muafiyet verilmesinin uygun olacağı,

f) Ayrıca, etkin yönetim anlayışına ters düşen tavır ve davranışlar içinde olabilen Oda yönetim veya yöneticileri ile üyeler arasındaki bir takım anlaşmazlıkların Rekabet Kurumu üzerinden çözülmeye çalışılması gibi bir eğilimin de var olabileceğinin gözden uzak tutulmaması gerektiği,

gerekçeleriyle katılamıyorum.

Prof.Dr.Nurettin KALDIRIMCI
Kurul üyesi

(28.3.2007 tarihli, 07-28/256-89 sayılı Kurul Kararı'na)
FARKLI OY GEREKÇESİ

Soruşturma, Şanlıurfa Kuyumcular Odasının birtakım uygulamalarının Kanun'un 4. maddesine aykırı olup olmadığının tespiti amacıyla açılmıştır. Soruşturma Raporunda ihlal olarak üç eylem tanımlanmıştır. Bunlardan ilk ikisi; 'altın alım ve satım fiyatlarının Oda tarafından belirlenmesi' ve 'rakiplerin faaliyetlerinin zorlaştırılması'dır. Bu konulara ilişkin tespitlere ve Kurulun değerlendirmelerine esas itibarıyla iştirak edilmektedir.

Ancak, üçüncü ihlal iddiası olan 'mal arzının kontrolü'ne ilişkin değerlendirmelere iştirak etmem mümkün olamamıştır. Mal arzının kontrolü ve dolayısıyla Kanun'un ihlali olarak nitelendirilen eylem şudur: Kuyumcular Odası Yönetim Kurulu, Genel Kurul Kararı uyarınca üyelerinin yaz (Haziran, Temmuz, Ağustos) aylarında Cumartesi 14.00'den sonra dükkânların kapatılmasını kararlaştırmış ve bunu uygulamaya geçmiştir. Bu eylem Soruşturma Heyeti tarafından 'mal arzının kontrolü' olarak nitelendirilmekte ve Kurul çoğunluğu da bu görüşe iştirak etmektedir.

'Mal arzının kontrolü'nün ihlal sayılabilmesi için piyasadaki rekabetin üzerinde olumsuz etki doğurması gerektiği literatürde de benimsenen bir görüştür. Teorik olarak, rakip teşebbüslerin bir araya gelerek piyasaya arz edecekleri ürün miktarı üzerinde anlaşmaya varmalarının, arzın kısıtlanması ve böylece fiyatların yükseltilmesi gibi rekabeti sınırlayıcı etkiler doğurması beklenmektedir. Bu nedenle de bu tür uygulamalar ihlal kapsamında yer almaktadır. Ancak, bir teşebbüs birliği olan Şanlıurfa Kuyumcular Odasının rakipler arasında rekabeti kısıtlama amacı olmayan, bir anlamda çalışma düzenine ilişkin olarak aldığı bir mesleki kararı rekabet kurallarına aykırı olarak değerlendirmek mümkün değildir. Bu uygulama teknik anlamda 'mal arzının kontrolü' olarak nitelendirilemez. 'Mal arzının kontrolü' tek başına değil, fiyatların artması, bilgi değişimi ve özellikle piyasa paylaşımı gibi başka anlaşma veya uygulamalarla bir arada bulunduğu anda anlamlı ve ihlal mahiyetindedir. Aksinin kabulü, rekabet literatürüne pek de rastlanmayan ve benim katılmamın mümkün olmadığı ilginç bir katkı olacaktır.

Bu itibarla, diğer ihlaller yönünden çoğunluk görüşüne katılmakla beraber, mal arzının kontrolü olarak nitelenen uygulamanın ihlal olmadığı düşüncesiyle bu farklı gerekçenin yazılması gereği ortaya çıkmıştır.

Mehmet Akif ERSİN
Kurul Üyesi